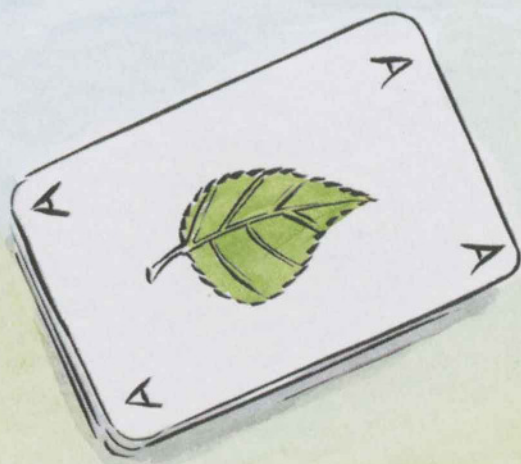

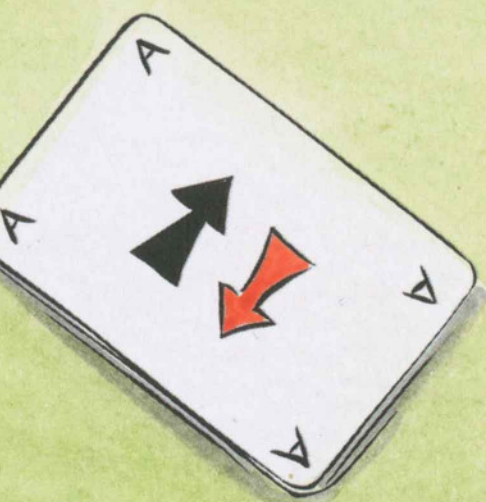

Guia d'interpretació

Compartint el patrimoni amb les persones

Thorsten Ludwig

Programa d'acció
en l'àmbit de
l'aprenentatge permanent

Thorsten Ludwig

Guia d'interpretació

Compartint el patrimoni amb les persones

Bildungswerk
interpretation

L'ajut de la Comissió Europea per l'elaboració d'aquesta publicació no constitueix el suport als continguts, que només reflexen la mirada de l'autor, i per tant, la Comissió no es fa responsable de l'ús que se'n pugui fer de la informació continguda.

Bildungswerk interpretation
Am Rasen 23
D-37214 Werleshausen
Tel. +49-(0)5542-505873
www.interp.de

Autor:
Thorsten Ludwig
Títol original:
The Interpretive Guide – Sharing Heritage with People
Publicat a Alemanya per:
Bildungswerk interpretation, Werleshausen
Primera edició, 2014

Portada i dibuixos: Philip Rutt

Traduït i editat per Evarist March
L'edició catalana s'ha realitzat en nom de Naturalwalks.

Taula de continguts

6	Sobre HeriQ
7	Introducció
8	Els quatre asos
9	Els intèrprets promouen la motivació
10	Els intèrprets transformen els fenòmens en experiències
12	Els intèrprets entren en un intercanvi
14	Els intèrprets dirigeixen els fets cap a temes amb significat
16	Canviant les formacions
17	L'ús dels suports amb moderació
18	Acceptant les interferències
19	Superant les barreres
20	Eixamplant l'horitzó
21	Fent la sostenibilitat rellevant
22	Connectant amb el fenomen
23	Planificant i recordant seqüències
24	Avaluant un passeig interpretatiu
25	Començant i acabant
26	Com procedir
27	<u>Apèndix</u>
28	Full de treball d'una xerrada interpretativa
29	Full d'exemple d'una xerrada interpretativa
30	Full d'avaluació d'una xerrada interpretativa

Sobre HeriQ

HeriQ és un projecte Leonardo de la UE per a la transferència de la innovació. Té les seves arrels en el projecte anterior també Leonardo, anomenat TOPAS (Formació del Personal d'Àrees Protegides), que tenia per objecte definir les qualitats i normes per la interpretació del patrimoni a Europa. Dins de TOPAS, l'any 2003, es va fer un curs pilot «Habilitats bàsiques d'interpretació», i diversos cursos de capacitació i per certificar els intèrprets del patrimoni que varen participar durant els anys següents.

A Alemanya, tres organitzacions es varen unir al 2008 i varen acordar establir criteris i competències basades en TOPAS per connectar la interpretació del patrimoni amb l'aprenentatge per a la sostenibilitat. Aquest programa, anomenat ParcInterp, ha estat reconegut per l'UNESCO. Amb la fi de transferir les experiències de ParcInterp a altres països europeus l'any 2013 es va iniciar HeriQ.

HeriQ es centra en dos objectius:

- ⇒ Inspirar als intèrprets per actuar com agents d'interpretació i la creació de xarxes de suport per a la interpretació del patrimoni per a la sostenibilitat.
- ⇒ Entrenar i certificar guies interpretatius que tinguin intenció de compartir el patrimoni amb els participants.

Aquest manual està destinat a donar suport al segon objectiu.

Les organitzacions associades a HeriQ són:

APARE – Associació per l'Acció Regional i la Participació, França
Associació Nacional de la Petita i Mitjana Empresa, Bulgària
Bildungswerk interpretation, Alemanya
Centre d'Interpretació del Patrimoni, Bulgària
Centre Mediterrani del Medi Ambient, Grècia
Istituto Pangea Onlus, Itàlia

La nostra herència europea és immensa: des dels temples del sud fins els fiords del nord, i des dels santuaris d'aus del Danubi fins els misteriosos cercles mirant a l'Atlàntic. Aquest és el nostre llegat. Ens garantitza d'on venim i ens ajuda a descobrir cap a on anem.

Molts europeus, que treballen com a personal o com a voluntaris en àrees protegides, llocs històrics, museus o en els parcs zoològics i jardins botànics, estan dedicats a posar el nostre patrimoni natural i cultural en primer pla i a buscar les millors formes de gestionar el nostre futur. La interpretació del patrimoni proposa donar-li suport. Com una aproximació al món sencer, que faculta a les persones a promoure el seu patrimoni compartit, i per descobrir el «sentit del lloc» dels molts llocs preciosos del nostre continent Europeu.

La interpretació del patrimoni està profundament lligada a la història dels parcs nacionals. Al 1957, el periodista Freeman Tilden va escriure el seu transcendent llibre *Interpretant el nostre patrimoni* pel Servei de Parcs Nacionals dels Estats Units. En ell, es definia per primera vegada la interpretació del patrimoni i s'hi establien els seus principis. A Europa, des del 2010, hem tingut la nostra pròpia organització, l'Associació Europea per a la Interpretació del Patrimoni, anomenada Interpret Europe, on els intèrprets professionals comparteixen i desenvolupen el seu treball.

La interpretació del patrimoni utilitza una sèrie de medis, però està en la seva màxima expressió quan hi ha contacte directe de persona a persona. Per aquesta raó, el guiatge interpretatiu juga un paper destacat. Aquest manual està adreçat a guies interpretatius per fer servir a tota Europa. Els exercicis han estat assajats i provats per ser completats pels propis guies, i amb els suggeriments des de l'autoavaluació i l'intercanvi entre companys, que dóna suport als guies interpretatius per millorar les seves habilitats en les quatre qualitats essencials de la interpretació del patrimoni.

Els guies en llocs de patrimoni natural i cultural en diferents països – en parcs, zoològics i jardins botànics, a castells, ciutats i museus – han ajudat a inspirar els conceptes que es destil·len en aquest manual. Els hi agraïm a tots ells i els hi desitgem que aquestes idees siguin preuades i contínuament millorades.

*Interpretaré les roques,
aprendré el llenguatge de les
inundacions, de la tempesta
i de l'allau.*

*Em familiaritzaré amb les
glaceres i jardins salvatges
i arribaré tant a prop del cor
del món com em sigui possible.*

John Muir

Els quatre asos

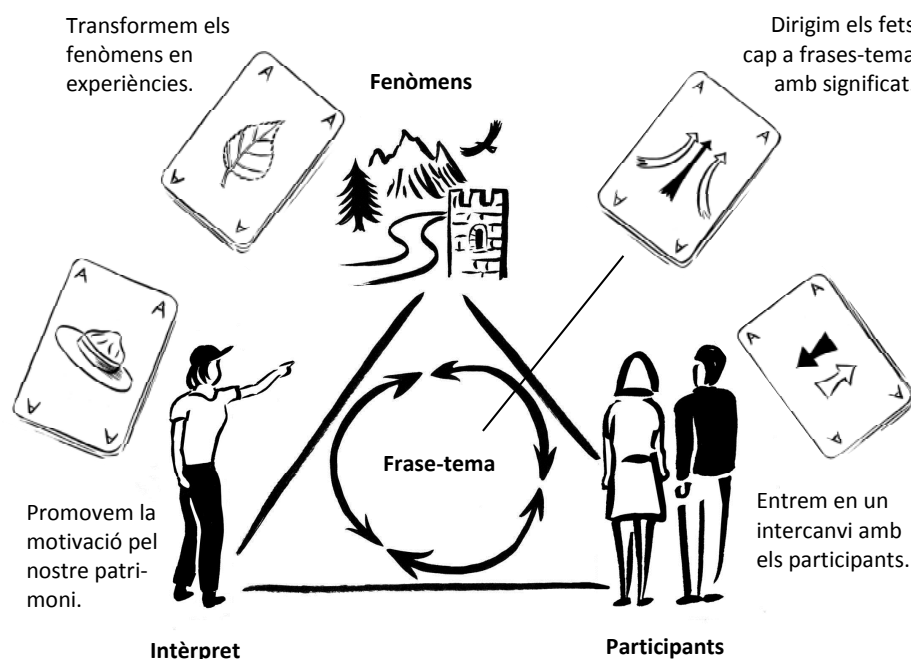
Hi ha moltes competències i criteris de qualitat relacionades amb la interpretació del patrimoni. Però la majoria d'elles es basen en només quatre qualitats essencials.

Aquestes poden ser il·lustrades per l'anomenat triangle interpretatiu:

La gent no canvia les seves vides basant-se en les dades.

Canvien basant-se en una experiència, un íntim contacte que tenen amb algú en que ells confien.

Alan AtKisson

L'objectiu de qualsevol experiència interpretativa, per exemple, una xerrada interpretativa o una passejada, bé a l'interior o a l'aire lliure, és donar vida a l'espai entre cadascuna de les cantonades del triangle, on al centre hi trobem el tema destacat.

Els quatre asos són el resultat dels quatre elements connectats al triangle – l'intèrpret, el fenomen, els participants i la frase-tema – i són:

- ⇒ promoure la motivació pel nostre patrimoni
- ⇒ transformar els fenòmens en experiències
- ⇒ entrar en un intercanvi amb els participants
- ⇒ dirigir els fets cap a temes amb significat

Aquests quatre asos són qualitats bàsiques de qualsevol activitat interpretativa. Farem una mirada més propera cap cadascun d'ells.

Convertint-nos en ambaixadors

Com a guies interpretatius, treballant en un paisatge protegit, un lloc històric o cultural, un museu, un zoològic o un jardí botànic, som promotors. La carta amb el barret del guardaparc simbolitza la nostra cura cap allò que apreciem i protegim com és el nostre patrimoni, ja sigui tangible com una catedral gòtica o intangible com el cant gregorià ressonant a les seves voltes. És un objectiu important de qualsevol activitat interpretativa inspirar als participants cap aquesta tasca global, i permetre que cadascú experimenti cada lloc, a la seva manera particular.

Ser personal

La nostra pròpia personalitat juga un paper crític en el guiatge interpretatiu – especialment pels guies, que han crescut a la zona i que les seves vides estan entreteixides amb el seu entorn natural o cultural. Les experiències personals solen ser més emotives pels participants que la informació objectiva dels fets. I la impressió que com a guies deixem amb la nostra participació contribueix significativament a l'èxit d'una xerrada interpretativa o una caminada.

La inspiració en lloc de la instrucció

Les aproximacions contemporànies de l'aprenentatge destaquen que, com a guies intèrprets, la nostra tasca no consisteix en ser un instructor, un proveïdor de simple informació. Som facilitadors, proporcionant explicacions, oferint als nostres participants noves perspectives, estant a punt per compartir experiències i per animar-los a descobrir més de sí mateixos. En les nostres converses, també hem d'estar disposats a qüestionar la nostra pròpia perspectiva.

Estar familiaritzat amb els diferents papers

Per fer-ho, hem de ser capaços de jugar diferents papers. Els guies interpretatius argumenten, escolten i medien, expliquen, inspiren i animen, poden augmentar la tensió o fomentar la relaxació, i sempre donen suport als seus participants en la seva sorpresa davant les noves revelacions. Creen una petita peça de teatre, un drama memorable que reforça els missatges i records.

Exercici: Jugant diferents papers

Escrivim un tema en cadascuna de les deu targetes; paraules que poden ser «llum», «remor», «estrella», etc. Llavors preparem diversos barrets de paper escrivint un paper o personatge en cadascun d'ells, per exemple, «mestre», «mediador», «narrador» etc. Un de nosaltres selecciona una «tarja tema», escull un barret de paper i presenta el tema involucrant la participació dels altres en el paper en relació amb el barret. Després d'un estona, algú pren un altre barret, jugant un nou paper fins que s'hagin utilitzat tots. Hi ha diverses possibilitats de jugar amb els barrets.

Els intèrprets són promotors

*... la protecció
a través de l'apreciació,
l'apreci
a través de l'enteniment,
i la comprensió
a través de la interpretació.*

Conrad Wirth

La superació de les debilitats

Una característica distintiva i un requisit necessari per a qualsevol treball exitós és estar atent a les debilitats, per tractar obertament amb elles, també per entendre-les com desafiaments per a l'aprenentatge. A cada passejada interpretativa, ens hauria de perseguir un únic objectiu – fer una autoavaluació, immediatament després, de la manera positiva que hem aconseguit aquest objectiu.

Els intèrprets transformen els fenòmens en experiències

No tracti de satisfer la seva vanitat ensenyant moltes coses.

Per despertar la curiositat de la gent.

*Només cal obrir la ment;
no sobrecarregar-la.*

*Posa-hi només una espurna.
Si hi ha alguna cosa bona,
material inflamable,
s'encendrà.*

Anatole France

Ajudar a que els objectes i successos prenguin vida

A la base de qualsevol activitat interpretativa són remarcables les experiències de primera mà amb autèntics elements patrimonials. Per destacar el seu valor, anomenem aquests elements; fenòmens. Podem percebre tots els fenòmens amb els nostres sentits si són objectes tangibles, com els arbres, les pintures o les cases o sensacions intangibles com ara un ball, cançons o la sortida del sol. Com a guies interpretatius, tractarem de plantejar temes només on i quan poden ser vistos o percebuts, i nosaltres els assenyalarem com elements individuals. Per exemple, no ens ocupem de les esglésies gòtiques de forma genèrica quan en veiem una como si simplement representessin un període arquitectònic. Sempre ens relacionem amb un exemple particular que podem veure, cap a la seva particular història i qualitats específiques.

Per tant, la interpretació d'un fenomen en, per exemple, una reserva natural serà diferent a la primavera que a la tardor, i també en un dia assoleiat o sota la pluja. Experimentar un lloc o un objecte de primera mà és l'as en el paquet de qualsevol activitat interpretativa. Inclús un edifici en ruïnes o un objecte fet malbé que es troba per casualitat durant una passejada interpretativa, és en general una experiència més poderosa que quelcom semblant perfecte o una imatge d'aquesta que ens traiem de la butxaca. Quant més un guia està familiaritzat amb trobar-se amb allò inesperat (però amb experiència potser predictable) siguin objectes o situacions, millor ell o ella seran.

Exercici: Ressaltar la singularitat d'un fenomen

Ens dividim en quatre grups, cadascun s'acosta a un dels quatre fenòmens que es veuen molt semblants a primera vista, per exemple, quatre arbres d'edat similar per la vora de la carretera i de creixement semblant. Cada grup investiga les característiques del seu fenomen escollit en comparació amb els altres. Al final, cada grup presenta el seu fenomen, expressant clarament la seva pròpia «personalitat».

Emocions ocultes

Un llamp divideix un pi i un fong es propaga al llarg de l'escletxa en un dels costats. El grup que es troba cap a l'altre costat de l'arbre no és capaç de descriure aquesta característica com a important. En canvi, molt aviat descobriran la zona feta malbé amb sorpresa. Aquestes revelacions també es poden crear utilitzant sons o olors sorprenents. Aquests elements fan molt atractiva una passejada interpretativa.

Exercici: Revelant secrets

En un lloc patrimonial, per exemple, en un museu a l'aire lliure, cadascun de nosaltres busca fenòmens amb què abraçar «secrets». Aleshores un de nosaltres guia als altres fins al fenomen, creant expectativa i de cop revela la característica oculta de forma tan dramàtica como sigui possible.

Selecció d'una varietat de trampolins

Amb el triangle interpretatiu al cap, parlem en sentit figurat de trampolins quan es tracta d'elements comunicatius que ajuden a donar als nostres participants l'accés als fenòmens. Qualsevol explicació pot ser un trampolí, i en una excursió o una visita al museu amb experts, les explicacions poden ser suficients. Però per una activitat que està adreçada a un públic general, les explicacions detallades generalment no són adequades. Per aquesta raó, els guies interpretatius disposen d'una ampla varietat de trampolins, cadascun adaptat al grup, així com per a cada fenomen.

Metodologia dels trampolins cap als fenòmens

- ⇒ explicació
- ⇒ descripció (observació)
- ⇒ narrativa (història d'aventures, conte de fades, llegenda, broma)
- ⇒ expressió en un art escènic (poesia, rima, cançó, to)
- ⇒ estimular la percepció sensorial
- ⇒ estimular la imaginació (per exemple, a partir de roques o formes d'arbres)
- ⇒ demostració
- ⇒ il·lustració (foto, dibuix, estadístiques)
- ⇒ investigació (experiment)
- ⇒ joc (també joc de rol)

En aquest punt, es fa evident que els diferents trampolins afecten més a alguns dels participants que a d'altres. Aquest factor important, que el tractarem més endavant, també està influenciat per l'elecció de les paraules.

Fenòmens d'ancoratge en el món dels nostres participants

Trampolins retòrics cap als fenòmens

comparació	Aquesta ceràmica és tan fina com el pergamí.
exemple	En aquesta ruta comercial, per exemple, ha estat transportada la calç.
imatge parlada	Aquestes antigues olles tenen grans orelles.
canvi de perspectiva	Si fóssim carboners...
humanització	...i després l'escarabat de l'escorça va pensar..
contrast	Alguns treballaven a casa, altres passaven tot el dia en aquesta fàbrica.
aparent contradicció	La fusta morta és viva!
cita	La pobresa és el pare de la delinqüència, com va dir Aristòtil.

Exercici: Acostar-se a un fenomen a través de trampolins

Escrivim en targes els trampolins que trobem en els dos quadres anteriors, busquem un objecte patrimonial atractiu i posem les targes entre nosaltres i aquest objecte. Després d'una estona, cadascú escull una carta i, tant aviat com totes les targes s'hagin agafat, cadascú explica, en el seu torn, l'exemple dels trampolins que ha escollit; Ex. Un esquerda a la pedra
⇒ cita ⇒ El constant degoteig d'aigua desgasta la pedra (Queril de Samos).

Mirar l'imatge sencera

Experimentar objectes originals o llocs únics no significa que no es puguin dur a un context més ampli. A vegades, inclús les referències globals tenen sentit (p. 20-21). I el seu ús com a exemple de promoció del nostre patrimoni és acceptable sempre i quan la interpretació es mantingui enfocada al fenomen.

Xerrades i passejades

Quan revelem alguns dels secrets d'un fenomen, romanent en el mateix lloc de cinc a deu minuts, per exemple, a l'entrada d'una antiga fortalesa, l'anomenem una xerrada interpretativa. Les xerrades interpretatives són el nucli fonamental de guiar. En les exposicions ben ateses i en els llocs populars on els nous visitants arriben contínuament, proporcionen bones possibilitats de familiaritzar-se amb aquest enfocament; per exemple, fent una xerrada interpretativa similar en el mateix lloc a cada hora. Un passeig interpretatiu (p. 22) constarà de diverses xerrades interpretatives. Totes les fórmules d'interpretació personal mai han de ser un monòleg; sempre han d'involucrar als participants.

Els intèrprets entren en un intercanvi

*Mentre estic parlant,
No puc experimentar res nou.*

Marie von Ebner-Eschenbach

Ser conscient dels avantatges de guiar

El primer principi de l'interpretació diu que tenim que relacionar fenòmens a la personalitat dels nostres participants. Per aquest propòsit, és útil saber alguna cosa d'ells i dels seus antecedents i experiències prèvies. Ser capaç d'esbrinar això i saber-hi respondre és un dels grans avantatges que un guia disposa en front a un plafó interpretatiu o una instal·lació multimèdia.

Arribar als participants

Per assolir el diàleg, primer hem d'estar en contacte amb els nostres participants. Recordant el triangle interpretatiu, podem usar l'idea d'incrementar gradualment els esglaons – però ara estem parlant d'esglaons entre guies i participants.

Trampolins dels guies cap als participants

- ⇒ comprensibilitat (llenguatge i contingut)
- ⇒ el contacte visual (també examinar les reaccions)
- ⇒ ús d'un llenguatge corporal apropiat en front als participants
- ⇒ humor
- ⇒ obertura mental (per exemple, la voluntat d'allunyar-se de les idees personals)
- ⇒ presentació del públic i l'ús dels seus noms
- ⇒ escoltar per aprendre més (Així que – vostè ve sovint aquí?)
- ⇒ detectar i recollir els interessos i punts de vista similars
- ⇒ fer referència als amics o grups vinculats als participants
- ⇒ fer referència al propi món dels participants (treball, família, aficions, etc.)

Els guies interpretatius tenen un impacte a través del què diuen i com ho diuen. Guiar té a veure amb la comunicació i parlar en públic. Totes dues capacitats poden ser entrenades en cursos genèrics per parlar en públic en alguns països, per exemple, en un col·legi comunitari. Dos d'aquests exercicis es mostren com a exemples.

Exercici: Expressant el nostre humor

Prenem una afirmació neutra (per exemple, a la tardor moltes aus van al sud) i preparem petites targes, cadascuna amb un adjectiu que descriu un estat d'ànim (per exemple, desànim, tímidesa, arrogància, etc.). Llavors, cada participant pren una carta i parla d'aquesta afirmació expressant-la amb l'humor que li correspon, mentrestant tota la resta tracten d'esbrinar de quin adjectiu es tracta.

Exercici: Retratant una escena amb paraules

Desenvolupem una història senzilla (per exemple, caminar a través d'un paisatge) a través d'accions (per exemple, preparar la motxilla, a la cerca d'adreces, etc.) i escrivim les escenes individuals en targes numerades. Tots els participants rebran una d'aquestes targes. Per torns, presentaran l'escena a través del llenguatge corporal; no es permeten els sons. Al final, la història és reconstruïda i el grup considera com l'escena es podria haver expressat millor.

Iniciant una conversa

Inclús si ara hem posat una certa atenció en com una presentació pot ser més atractiva, disposem d'un as a la màniga durant un passeig guiat, que és la conversa. Per això el guia ha de ser ràpid en «fer una xerrada» i crear un verdader intercanvi amb els participants. Quan un grup s'ha instal·lat en un lloc on només són receptors és difícil «dur-los de tornada a la vida».

Submergint-nos en el món dels nostres participants

Un intercanvi pot ser el resultat de les experiències comunes que plantegen els temes o preguntes formulades pel guia. Les preguntes obertes són particularment útils. Les preguntes obertes són aquelles que provoquen diferents respostes en funció de la pròpia experiència dels participants, en lloc de simplement dir sí o no. Per exemple: A quines altres regions d'Europa us recorda aquest paisatge? Les diverses respostes sovint ofereixen bones oportunitats per a una conversa.

Exercici: fer preguntes obertes

Formem quatre grups, cadascun escull un fenomen i la preparació per adreçar-se a aquest fenomen:

- ⇒ una pregunta d'enfocament (la resposta requereix el contacte directe amb el fenomen);
per exemple: Com sona aquest tros d'olla quan la toco?
- ⇒ una pregunta de transferència (que crea connexió amb el món dels participants);
per exemple: On has vist aquesta ceràmica abans?
- ⇒ una pregunta de procés (buscant per esbrinar com pot passar alguna cosa);
per exemple: Sota quines condicions les olles poden resistir més temps?
- ⇒ una pregunta d'avaluació (que necessita provocar una opinió);
per exemple: Una olla funerària hauria de ser desenterrada, o hauria de romandre on és?

Després, cada persona del grup comença un diàleg amb la resta, de manera discreta, incorporant les quatre preguntes i després es compara amb el que hem trobat.

Les preguntes tancades tenen una sola resposta determinada (per exemple: Quin és el nom d'aquest estil arquitectònic? Algú ho sap?). S'haurien d'usar només rares vegades, ja que tendeixen a ser utilitzades en l'ensenyament formal, encara que, per suposat, les respostes podrien ser utilitzades per proporcionar explicacions.

Involucrar a tota la persona

Els guies interpretatius sempre es dirigeixen al cap, al cor i a la mà. Amb la qual cosa, la gent es pot identificar, amb el què diuen i fan per si mateixos. Els ajuda a absorbir l'experiència més profundament del què acaben d'escoltar o veure.

La primera etapa d'activació pot ser la demostració en la que els participants individuals estan involucrats (Podria agafar aquesta branca?). Per a que sigui utilitzat hauria de ser atractiu per la majoria de la gent. Un altre incentiu és la cerca, per exemple, d'una planta en perill d'extinció o un element d'estil arquitectònic.

La segona etapa, la participació real, va un pas més enllà. Proporciona l'oportunitat de determinar el progrés d'una activitat. Aquesta noció de participació, que exerceix un paper molt important en l'aprenentatge contemporani, s'ha destacat com essencial per a l'interpretació del patrimoni durant més de 50 anys. Si la gent participa, estan més involucrats en la seva totalitat. Per exemple: Els visitants de les ruïnes d'una vila romana mostren el seu interès en un aspecte particular de la vida d'una família, i la guia immediatament els introdueix a les instal·lacions relacionades amb ella.

Un dels reptes de la participació és que una activitat d'interpretació no es pot predir en detall. A la pàgina següent s'explica com fer front a aquesta incertesa.

*Només amb el cor
s'hi pot veure bé.
Ho essencial
és invisible als ulls.*

Antoine de Saint-Exupéry

Els intèrprets dirigeixen els fets cap a temes amb significat

Els fets científics necessiten encisadores històries per guanyar l'afecte de la gent.

En aquest cas, el mite no és allà per competir amb la veritat sinó per fer connexions amb el que importa a la gent i el què les fa somniar.

Denis Guedj

Les frases-tema interpretatives

Si observem els intèrprets experimentats que fan la seva feina, estem impressionats per la facilitat i la concisió de les xerrades i passejades interpretatives. El secret està en la habilitat de condensar històries llargues en temes urgents. Les frases-tema són un dels elements més importants de l'interpretació. Ells connecten els tres pilars del triangle interpretatiu, despertant imatges del nostre interior i donant a l'activitat una direcció clara i estimulante. Però també poden caure en alguns processos tradicionals coneguts de l'educació formal.

Buscant les frases-tema amb més significat

En la preparació d'una passejada, alguns guies tendeixen a centrar-se en els elements i fets. En la interpretació, aquest focus es desplaça cap als temes i significats. Això no vol dir que els fets no siguin importants – que ho són. Sinó que s'organitzen d'una manera diferent: és a dir, al voltant d'un tema. D'aquesta manera es poden recordar molt millor. Una frase-tema representa una veritat més gran que fa referència a la natura del fenomen, així com als antecedents i l'experiència dels participants.

Exemples de declaracions temàtiques

- ⇒ Aquesta petita llavor conté un arbre enorme. (Llavor de pi)
- ⇒ La dona del granger mai va penjar aquest vestit en un armari. (Vestit esquinçat)
- ⇒ Aquest cistell necessita poc material – però molta habilitat. (Antic cistell teixit)
- ⇒ Estem drets sobre el fons d'un antic mar. (Llosa de gres)
- ⇒ Aquesta terra del marge fa de la supervivència un repte. (Terra estèril)

Les frase-temas són històries d'una sola frase que poden ressonar amb les experiències dels nostres participants. Com en els exemples anteriors, es relacionen directament amb els fenòmens (si és que ja per si sols no formen la base d'una passejada interpretativa com un tema principal; veure p. 22).

Com funcionen les frases-tema?

Prenem la petita llavor - que conté el que serà un enorme arbre – com exemple. Un arbre és un fenomen: el podem veure, escoltar, tocar, ensumar i assaborir. El que no podem experimentar és el procés de creixement; assumim que això és un fet. No obstant això, saber que un arbre pot créixer no ens afecta molt profundament. Però tant bon punt ens adonem que alguna cosa discreta creix fins a ser impressionant, això pot tenir un significat més profund per a nosaltres. Estem familiaritzats amb aquest patró en les nostres pròpies vides, i desencadena emocions i valors – en aquest cas potser l'admiració i la idea del propi desenvolupament. Com a resultat, una simple llavor de cop i volta es torna significativa per nosaltres, i ens sentim connectats a ella.

Fenomen	Fet	Significat
La llavor de pi	creixerà	d'una cosa menuda passem a quelcom impressionant

Exercici: Distingir els fets dels significats

Ens distribuïm en una àrea, cadascú de nosaltres busca un petit objecte que ens desperti certa reacció. Recollim els nostres objectes en un tros de tela i els mirem, tenint en compte la pregunta: Què és això? Llavors, passem l'objecte al nostre voltant un després d'un altre, explicant el què significa per a nosaltres (per exemple, una ploma mastegada per un ocell que ha despertat la nostra compassió). Junts podem senyalar la diferència entre el fet (Què és això?) i el significat (Què em desperta?).

Detectant els universals

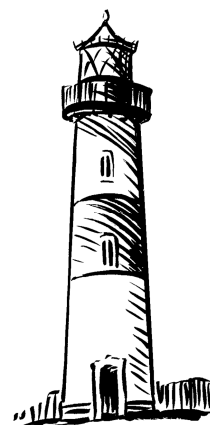
Els significats són individuals en primer lloc, però alguns d'ells són compartits per gairebé totes les persones. S'anomenen conceptes universals – com el naixement i mort, o com la llibertat o la captivitat. Els temes amb contextos profunds que són universals quasi sempre funcionen. A més, produeixen quelcom a tothom, inclús si no té el mateix significat per a cada persona. Però els universals són també d'alguna manera intercanviables i, per tant, tendeixen a ser superficials, especialment si els utilitzem amb massa freqüència o si, òbviament, no estem segurs del seu sentit i el seu significat específic per a cada lloc i objecte.

Animant allò inanimat

Per a molts dels nostres participants, les plantes (especialment les plantes amb flors) són més atractives que les pedres, i els animals (especialment els joves) són més atractius que les plantes – i en canvi les persones (especialment pels nens) són els més atractius per la majoria de nosaltres. Fenòmens menys atractius reben més atenció si estan connectats amb algun fet més atractiu. Per exemple, un fragment de ceràmica tendeix a convertir-se en molt més atractiu si hi ha una història emocionant sobre com s'ha descobert o el que l'olla va representar en una cultura antiga.

Exercici: Connectant objectes amb històries

En una bossa recollim tants objectes quotidians com membres té el nostre grup. Ens asseiem en un cercle, i algú pren la bossa. Algú treu un dels objectes a l'atzar, explicant una història que el faci atractiu pel grup. D'aquesta manera, la bossa es va passant d'un a un altre. Si algú no pot relatar una història posa l'objecte en el centre i en pren un altre. Els objectes en el centre seran explicats al final. Atenció: En interpretació mai inventarem històries que no són compatibles amb els fets a menys que ho destaquem explícitament.

Entenent les frases-tema com fars

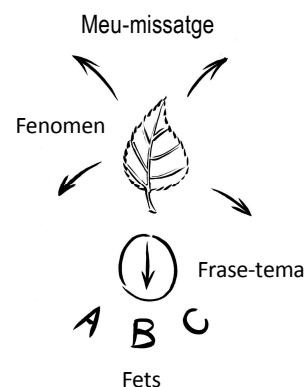
La frase-tema no només ens dona suport, facilitant la relació entre els nostres participants i els nostres fenòmens, sinó que també és una eina d'organització. Com un far que guia el trajecte d'un vaixell, la frase-tema és l'únic element que no està obert a canviar durant una xerrada interpretativa. Això permet als participants experimentar el fenomen, expressant el seu significat per a ells i sense el risc de perdre l'enfocament. Usant la metàfora del far novament: degut als vents i els corrents poques vegades ens acostem a un far en una línia directa, però sempre el mantenim a la vista.

Exercici: Significats en poques paraules

En el nostre entorn, cadascú de nosaltres busca un fenomen que ens impressioni particularment i disposem d'uns deu minuts per dibuixar en una tarja. Després d'això, dos participants es reuneixen, intercanvien les seves targetes, visiten entre si els seus fenòmens i descriuen què era el que els ha impressionat. Llavors es separen durant uns altres deu minuts, s'asseuen i resumeixen el que han sentit en una frase curta i lleugera. Després, tots es reuneixen de nou, guiant a la resta de fenomen a fenomen sense parlar, només dient les frases escollides. Finalment considerem quina la frase podria ser la millor utilitzada com a tema en una xerrada interpretativa.

Exercici: El descobriment de temes a través dels meu-missatges

Tots nosaltres ens situem en front a un fenomen i considerem el que ens pot dir sobre nosaltres mateixos. Escrivim aquests «meu-missatges» (per exemple d'una enorme roca: Una glacera em va dur aquí) en fulls de paper i els col·loquem en el lloc adient al voltant del fenomen. Llavors considerem quin dels meu-missatges és el més adequat per ser transformat en una frase-tema, quina història convincent podria ser explicada a través del què significa i quins fets podrien donar suport a aquesta història.

Canviant les formacions

Formant el triangle en el terreny

En interpretació, la disposició del grup en els indrets autèntics en front a objectes s'anomena «formació», i n'hi ha al voltant de mitja dotzena. El principi més important és: L'interpret no s'hauria d'interposar entre el fenomen i els participants – a menys que ocultí deliberadament el fenomen amb la fi de revelar-lo més tard. En la majoria dels casos, el millor és que el fenomen, l'interpret i els participants formin el triangle interpretatiu que ja hem vist a la pag. 8.

Oferint una formació escaient pel grup

Els participants necessiten temps i espai per arribar al fenomen respectiu i trobar el seu lloc. Durant la passejada, l'interpret acostuma a caminar uns pocs passos per davant, esperar fins que el grup ha assolit la seva posició i després busca la millor ubicació. Aquest és un procés el qual el grup en general no se n'adona. Tal vegada – si el grup es troba en risc o si la formació no s'aconsegueix, malgrat que és molt important per a l'interpretació – l'interpret li cal ser directe amb els seus participants, p. e. un pas enrere, per alinear o per formar un cercle. Una formació adequada és una criteri important per la selecció d'un fenomen.

L'ús de diferents formacions

Totes les formacions tenen avantatges i inconvenients. La formació lineal (Fig. 1) té una gran quantitat d'inconvenients, però pot ser inevitable – per exemple en un camí que creua un turó amb una vista impressionant, en un mirador amb vistes a la ciutat, en un moll des del que els crancs es poden veure sota la superfície de l'aigua, o a peu d'un penya-segat on els fòssils en una paret de roca poden ser detectats. Si es possible, en tals casos, el grup ha de ser informat amb antelació en un lloc més adequat.

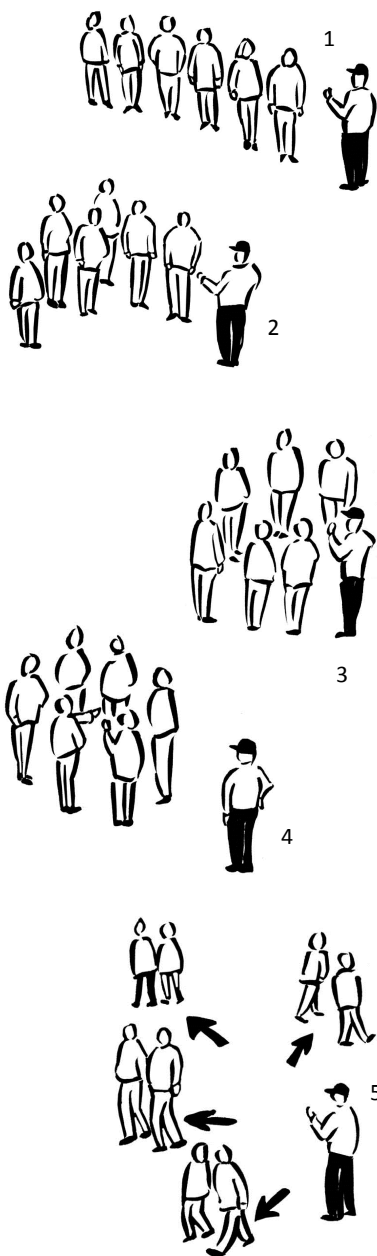
No hi ha una formació que hagi de dominar una passejada interpretativa. Amb tot, l'anomenada formació didàctica (Fig. 2) sovint ho fa. Aquí, el grup es centra en el interpret que simplement parla. Si l'interpret camina al costat del fenomen ben visible, el grup es formarà a la tercera cantonada del triangle per sí mateix.

Una forma de canviar l'enfocament des de l'interpret a altres membres del grup és l'ús de la formació de conferència (Fig. 3). Això passa en una conversa en la que el fenomen és part o, quan sigui possible, és el focus. Aquesta formació evolucionarà de forma automàtica de dur l'objecte petit, cap a la part de davant, p. e. la punta d'una fletxa prehistòrica.

Si l'interpret tira cap enrere des del cercle, facilita la conversació des de darrera. El resultat serà la formació tutorial (Fig. 4).

Finalment, és possible dividir el grup donant als participants diferents tasques (per exemple, buscant o fent un seguiment), i demanant-los que informin després: ho anomenarem, la formació de tasca individual (Fig. 5).

Les formacions estan influenciades per l'espai disponible i per la situació en el lloc (torrent, clariana, etc.). Quan més gran sigui el grup, menys oportunitats de interpretació té. Como hem dit, a cada conversa, és bo canviar la formació al menys una vegada. Amb els exercicis Revelant secrets (p. 10) això es pot aconseguir.

Seleccionant conscientment els suports

Hi ha innumerables maneres de «fer encanteris» ar objectes necessaris per les nostres bosses i motxilles durant una passejada interpretativa. El criteri més important de selecció és que aquests objectes donin suport al fenomen i al seu tema – i no surti només a la llum per compte propi.

Degut a que els suports són més fiables que el fenomen aquest es pot convertir en un risc constant. Per exemple, si ens aferrem als panells en front a llocs o objectes que interpretem aquests poden donar una orientació (si els plafons contenen mapes), també poden distreure del contacte immediat amb el lloc i els seus fenòmens.

Els suports poden crear bonics efectes, però cal que siguin utilitzats amb precaució. No tot el que es carrega per casos d'emergència ha de ser utilitzat, i no tots els efectes d'entreteniment en el grup poden realment donar suport al fenomen.

Accessoris

- ⇒ Fer quelcom més visible (p. e., binocles, lupes)
- ⇒ emmarcar el camp de visió (p. e., petits marcs de fotos)
- ⇒ enfocar la vista (p. e., tubs per mirar a través d'ells)
- ⇒ permetre noves perspectives (p. e. miralls)
- ⇒ confondre els sentits (p. e., amb els ulls embenats, taps per les oïdes)
- ⇒ marques o connexions (p. e., banderes, cordes)
- ⇒ oferir idees (p. e. ganivets per tallar o treure l'escorça)
- ⇒ explicar les característiques (p. e., targetes de models funcionals)
- ⇒ fer els processos més notables (p. e., models, imatges històriques)
- ⇒ ampliar experiències (p. e., productes com la resina, la sidra, la farina)
- ⇒ estimular la imaginació (p. e., aquarel·les sobre plafons)

Desviant l'atenció: la interpretació en directe com una forma especial de guiar

Són de particular importància en la interpretació en viu, els suports de disfresses que s'utilitzen sovint en passejades històriques. A l'interpretar personatges vestits amb un vestit de l'època, els participants veuen les coses a través dels ulls d'aquests personatges, submergint-se així en una altra època i fent connexions més profundes.

Distingim entre la interpretació en viu en primera persona (on l'actor és el personatge) de les que es fa en tercera persona que és descriptiva i més habitual en un passeig interpretatiu, on l'intendent duu un vestit per l'efecte. El personatge no està realment fent el paper, sinó que simplement usa aquests suports.

En l'interpretació en viu – en primera persona – l'intendent es comporta consistentment com hauria de ser el personatge en la seva època. Això significa que cal construir el personatge abans; bé sigui mitjançant l'estudi de les biografies de la persona en qüestió o bé amb la creació d'un personatge fictici de l'època; pensant on aquesta persona podria haver viscut, quants fills podria haver tingut, quines eren les seves principals preocupacions, amics i enemics, etc. Respondre les preguntes dels participants significa involucrar-los en el drama i per això es requereixen habilitats teatrals i d'improvisació. Per aquesta raó, la interpretació en primera persona i en viu s'utilitza sovint només breument durant una passejada interpretativa convencional, per exemple, si un carboner medieval està demostrant el seu treball durant un passeig a través d'un museu a l'aire lliure.

Per permetre diferents punts de vista (i per que això fa que la interpretació en viu sigui molt més fàcil), a vegades diversos intèrprets participen en un mateix acte. Després entren en escena inesperadament, representen diferents personatges i inspiren i involucren als participants a través d'ells i els seus temes.

Donat que la interpretació en viu pot ser molt més exigent que una passejada interpretativa, aquesta tècnica no serà examinada en el nostre curs de formació bàsica en guiatge interpretatiu.

Acceptant interferències

Entenent els incidents com a oportunitats

L'atenció dels participants és sovint més gran quan succeeix algun cosa que òbviament no fou planejada. Aquestes sorpreses queden permanentment a la memòria i són, per tant, una forma eficaç d'aprenentatge – si les oportunitats són aprofitades. És, per tant, important entendre les intrusions com a reptes per a una major participació. Per suposat, això no significa que no hi hagi necessitat de planificar un passeig interpretatiu. Si bé els participants ho aprecien, si un intèrpret és capaç de fer front als incidents, l'estat d'ànim canvia ràpidament si es fa evident que aquests incidents tenen lloc per la falta de preparació.

Incorporar allò inesperat

Els interferències sovint sorgeixen dels fenòmens; ja sigui alguna cosa que no està en lloc (per exemple, un objecte ha estat retirat d'una exposició), o alguna cosa és afegida (per exemple, una au rara apareix sobtadament durant una visita). El temps és també sempre bo per a les sorpreses. Una vegada més, els temes poden ampliar el seu efecte: el desafiament és combinar l'esdeveniment imprevist amb el tema prevalent que, amb una mica de pràctica, es pot aconseguir amb més freqüència del que s'esperava.

No obstant això, és important recordar que el nostre as d'espases a la baralla és l'experiència immediata de l'element patrimonial. Si alguna cosa ha estat eliminada, el guia no hauria de parlar d'això com si estigués allà, tot i que podria reprendre el tema i interpretar més tard la nova situació o canviar a un altre fenomen que es recolzi en aquest tema.

Les perturbacions tenen prioritat.

Ruth Cohn

Exercici: Responent a les sorpreses

Tots menys tres membres del grup abandonen el lloc de reunió. Dos dels que es queden comencen a exercir un paper amb les paraules i els gestos apropiats per a una escena escollida (per exemple, tallant un tronc d'arbre amb una enorme serra). El tercer actua com el director d'escena, pica de mans tant aviat com l'escena sembli emocionant. En aquest moment els actors «es congelen». Un altre membre del grup entra en escena, reemplaçant un dels dos jugadors i prenent exactament la seva posició mentre l'altre jugador es converteix en públic. El «director» pica de mans novament i la nova parella comença a jugar. La regla més important és que qui s'uneix pren l'iniciativa, i el que ja hi era reacciona. Si el nou jugador entén l'escena d'un altre manera (per exemple, inflant un pneumàtic de bicicleta en comptes de tallar un arbre), el joc pren una direcció completament diferent. Quan tots els participants hagin participat, fem un recordatori de totes les escenes.

Acceptant interferències del grup

Las interferències poden ser el resultat de debats amb els participants que són (o pretenen tenir) més coneixements que l'intèrpret o que estan en desacord amb el que s'ha dit. Malgrat que en general hauríem de convidar als participants a contribuir per les raons abans esmentades, comença a ser difícil si les mateixes persones afegeixen o contradiuen tot o gairebé tot el què diem. Una manera de bregar amb això és donant-los un mica d'espai, donant-los la benvinguda com a socis sense perdre el paper de guia. Si això no ajuda, es pot preguntar al grup si té la intenció de profunditzar en el debat o continuar amb la caminada.

Fer front als conflictes no és part del curs però, novament, en alguns països la gestió de conflictes s'ensenya per exemple en escoles i aquesta oportunitat hauria de ser considerada si és possible.

Reconeixent dels obstacles

En l'ús més familiar de la paraula, l'interpretació significa traduir el llenguatge del fenomen, del remitent, al llenguatge del oient: el receptor. Això pot ser complex per varis factors:

- ⇒ barreres internes:
actitud negativa, la falta de informació, la limitació intel·lectual
- ⇒ barreres externes:
ajudes o dispositius inadequats o que falten
- ⇒ barreres de comunicació:
problemes de llenguatge, malentesos.

D'acord amb aquesta premissa, la idea és buscar l'accés sense barreres entre els participants, els fenòmens i els intèrprets i la superació de barreres existents. I això no es limita a les persones comunament descrites com discapacitades.

Per exemple, l'exemple més evident d'accés limitat és compartit per les persones que utilitzen cadires de rodes, així como por les persones que duen cotxets.

A Europa central, s'estima que el 40% de tots els visitants dels llocs patrimonials pateixen una o altre discapacitat (per exemple, veure, sentir-hi, caminar), i amb l'augment de la mitjana d'edat de la nostra societat, aquest número va en creixement. En el camp, les persones gran sovint no poden passejar còmodament del tot per que no hi ha bancs o serveis a una certa distancia. Les persones que són nous ciutadans d'un país poden tenir dificultats lingüístiques i culturals. Encara que hi ha moltes persones en que es veu, clarament, que tenen una discapacitat visual, altres persones amb problemes de escolta són encara un grup major – i sovint passen desapercebudes.

Exercici: Fent experiències sensorials inusuals

Ens dividim en dos grups. Ambdós grups preparen una xerrada interpretativa sobre el mateix fenomen. En un caso, els participants duen els ulls embenats; en l'altre cas, tap per les oïdes. Cada grup actua a la vegada com un grup de visitants per l'altre. Aquest exercici funciona millor si el grup visitant no coneix el fenomen en absolut. Es molt millor si els membres d'aquest grup tenen algun tipus de discapacitat. Les associacions de persones amb discapacitat són bones per això i sovint cooperen mitjançant els seus socis en aquestes propostes.

Proporcionant accessibilitat

Accessibilitat significa que les circumstancies permeten a totes les persones fer coses sense la ajuda d'una altre persona (que no sigui empenyent una cadira de rodes o lleugerament guiant a una persona cega). Planejar un passeig interpretatiu accessible per totes les persones amb discapacitats podria incloure la provisió de oportunitats per prendre un descans o la creació d'una pista d'obstacles en lloc de oferir una ruta especial per persones amb discapacitat. El mateix s'aplica als participants amb problemes d'audició (per exemple, parlant a poc a poc i clarament) o amb impediments visuals (per exemple, posar atenció a la distancia i al contrast). És útil per descobrir sempre més i no menys, per preguntar i fomentar, en qualsevol activitat, l'ús d'almenys dos sentits en la planificació (per exemple, mirar i tocar un artefacte).

Hauria de ser un objectiu de tots els intèrprets garantir els intercanvis freqüents amb persones amb impediments per que puguin tractar amb ells com amb tots els altres.

Ampliant l'horitzó

*El nostre més gran desafiament
en aquest nou segle
és prendre una idea
que sembla abstracta
– desenvolupament sostenible –
i convertir-la en una realitat
per tots els pobles del món.*

Kofi Annan

Entenent la sostenibilitat

Des que la Cimera de la Terra de les Nacions Unides va tenir lloc al 1992 a Río de Janeiro, la sostenibilitat s'ha convertit en un principi a tot el món. El desenvolupament sostenible significa, especialment pels països industrialitzats, restringint-se als límits establerts pel nostre entorn natural. Això és essencial per assegurar que les futures generacions puguin viure les seves vides amb dignitat. Però el desenvolupament sostenible també significa prendre mesures quant la justícia global és un problema dins de la nostra present generació – per exemple, al no explotar la mà d'obra barata en altres llocs del món.

L'aprenentatge per la sostenibilitat és una condició prèvia per afrontar els reptes de la transició a una societat respectant aquests dos objectius crucials. Como promotors del nostre patrimoni, hem de contribuir-hi.

Reconeixent els patrons del desenvolupament insostenible

Una forma d'integrar els principis del desenvolupament sostenible en un passeig interpretatiu és – a més de donar exemples positius – identificar els fenòmens que representen els patrons de desenvolupament insostenible que són globalment vàlids i que tenen un alto valor de reconeixement. El Consell Assessor Alemany sobre el Canvi Global (WBGU) ha definit 16 patrons.

Tres patrons de desenvolupament insostenible

El Síndrome de sobreexplotació

Els ecosistemes naturals d'un paisatge estan sobreexplotats.

- ⇒ exemple a Amèrica del Sud: la deforestació de la selva amazònica
- ⇒ exemple a Europa: la sobrepesca del mar Mediterrani

El Síndrome de Katanga

Un paisatge que esgoti els seus rics recursos i es converteixi en una zona àrida extensa.

- ⇒ exemple a Àfrica: el coure, el cobalt i la mineria d'urani al Congo
- ⇒ exemple a Europa: extracció de lignit a Brandenburg (Alemanya)

El Síndrome del Turisme de Masses

Un paisatge es destrueix amb fins recreatius.

- ⇒ exemple a Amèrica del Sud: espècies no natives s'introdueixen a les Illes Galàpagos
- ⇒ exemples a Europa: el patrimoni en perill a Nessebar i El Mont Saint Michel

Els patrons sempre connecten amb la natura i la cultura, així com l'ecologia, les dimensions socials i econòmiques. A través d'imatges, històries i paràboles, estructures entrelaçades es converteixen en memorables. Imatges fortes són, per exemple, els vaixells situats en el desert que va ser, del 1960, el Mar d'Aral, que era un dels quatre llacs més grans de la Terra (anomenat el Síndrome del Mar d'Aral). Així com fortes, són les imatges dels innumerables esquelets d'animals al voltant dels pous secs al Sahel. A aquesta zona la gent havia incrementat el nombre de ramats fent pous més profunds que van donar lloc a enormes àrees de pols a causa del sobrepasturatge i per la disminució del subministrament de l'aigua subterrània (Síndrome de Sahel).

N'obstant això, si els nostres participants estan inspirats en comprometre's sobre aquests temes i ampliar els seus horitzons de ho local als problemes mundials, és un requisit important que hi hagi una connexió forta entre aquestes patrons i els fenòmens seleccionats en el lloc.

 Consell Assessor Alemany
sobre el Canvi Global (WBGU)

**World in Transition:
The Research Challenge**

Berlin (1996)

Descàrrega gratuïta a:
www.wbgu.de

Elaborant fenòmens clau de la sostenibilitat.

Per tal de fer la sostenibilitat assequible en un passeig interpretatiu, és important trobar almenys un fenomen al llarg de la ruta prevista que inclogui tots els diferents aspectes de la sostenibilitat.

Fent la sostenibilitat rellevant

Exercici: Detectant un fenomen clau de la sostenibilitat

1. Fins on és tant significatiu el fenomen com un fenomen clau?

Fins quin punt està vinculat amb	0	+	++	+++
la protecció dels recursos naturals?				
el repartiment equitatiu dels bens naturals?				
el uso curós dels recursos naturals?				
en accions futures?				
la situació en altres països?				

2. Revela sorprenents coneixements sobre les relacions ocultes?
3. Poden ser recolzades pels valors universals i imatges memorables?
4. Hi ha un tema que fa complex arribar a aquesta imatge memorable?
5. Té aquest tema significat pels participants en el seu propi món?
6. És aquest tema commovedor pels participants, fins i tot si està relacionat amb altres continents?
7. Desafia aquest tema als participants a repensar el seu propi comportament?

Protegir els
bens naturals

Passat, present i futur
Aquí i en un altre lloc

Compartir
igualment els
bens naturals

Utilitzar amb
compte els
bens naturals

Exemples de fenòmens clau pera la sostenibilitat (vegis també pag. 29)

Sostenibilitat: Un graner medieval en un poble

El graner representa l'idea d'emmagatzemar i compartir un aliment bàsic, a través de l'estalvi de les llavors per a la sembra de l'any, que encara es pot observar en molts països.

Frase-tema: Durant segles aquest graner representava l'esperit de la sostenibilitat.

No sostenibilitat: Un forn històric de carbó al bosc

Els carboners, que treballen en condicions atroces, sovint n'esgotaven la fusta del bosc, mentre que els beneficis de la venda de carbó vegetal es quedava en llocs llunyans. Avui en dia, moltes persones a l'Àfrica i Àsia treballen en situacions similars.

Frase-tema: En aquest lloc, la gent va patir en benefici dels mercats distants.

També hi ha una forma sostenible d'aprenentatge

A causa de que l'aprenentatge per a la sostenibilitat té molt a veure amb els valors, la forma de tractar els participants i els fenòmens juga un paper molt important. La interpretació del patrimoni recolza l'aprenentatge amb èmfasi en els valors.

Els següents aspectes ja han estat explicats en aquest manual:

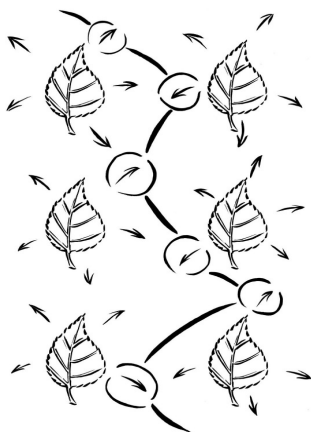
- ⇒ per acompanyar els participants en lloc d'instruir (p. 9)
- ⇒ per aprofundir en el propi món del participant (p. 13)
- ⇒ per involucrar tota la persona (p. 13)
- ⇒ per donar significat al fenomen des de la perspectiva del participant (p. 14)
- ⇒ per basar-se en conceptes universals (p. 14)
- ⇒ per entendre els incidents com oportunitats (p. 20)
- ⇒ per recollir les interferències del grup (p. 20)
- ⇒ per capacitar els participants a trobar el seu propi camí (p. 21).

Tot i que la sostenibilitat és un tema seriós, si us plau, tingues en compte que qualsevol interpretació és millor si es fa amb un procés amè.

Connectant fenòmens

... un fil vermell travessa
i no pot ser extret sense desfer el tot.

Johann Wolfgang von Goethe

Xerrada interpretativa

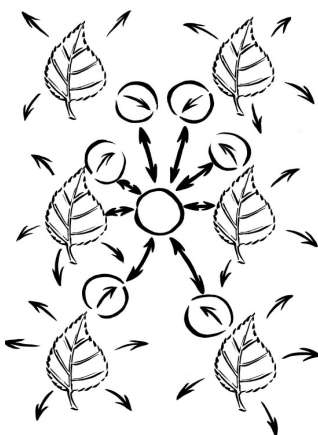
- ⇒ es dur a terme en un sol lloc
- ⇒ es tracta un sol fenomen
- ⇒ s'usa una sola frase-tema

Passeig interpretatiu

- ⇒ connecta amb
varis fenòmens
- ⇒ té una sola frase-tema principal
i cada fenomen una frase-tema
- ⇒ segueix una línia temàtica

Interpretació itinerant

- ⇒ té varis fenòmens / frases-tema
a la màniga
- ⇒ deixa l'elecció als participants
- ⇒ evoluciona sota una frase-tema
principal dins d'una frase-tema
circular

Presentant la frase-tema principal

Fins ara, aquest manual tractava de xerrades interpretatives: la connexió d'un fenomen únic i la seva frase-tema al món dels participants. Planificar un passeig interpretatiu significa enllaçar diversos fenòmens entre si; i això requereix una frase-tema principal. Encara que una frase-tema sempre fa referència a un fenomen que es pot experimentar en un lloc específic, la frase-tema principal és més general. La frase-tema principal relacionada amb el tema de la primavera a la plana inundable podria ser, per exemple: després d'un llarg descans, la vida a la plana inundable creix novament cap a la llum – si això realment pot ser experimentat en el lloc per fenòmens significatius.

Creant una línia temàtica

Una línia temàtica representa una estructura lineal. Enumera tots les frases-temes relacionats amb els fenòmens individuals en un ordre fix sota el títol d'un tema principal:

La frase-tema principal: Durant segles, la producció de cireres va donar forma a aquesta vall.

1. El lloc de vida de la població era aquesta avinguda de cirerers.
2. Aquesta horta ha creat el seu propi clima.
3. Sense una superfície irregular no podia haver nobles fruits.
4. Sota els cirerers, les abelles comencen noves línies de producció..
5. El magatzem de fruita inclou tota la collita que ens mantindrà fora de perill durant l'hivern.
6. El temps va deixar enrere aquest cirerer.

Tots els temes vinculats als fenòmens subratllats estan recolzats per diversos fets que són recolzats per exemple, per esglaons o preguntes obertes. Un exemple per a l'elaboració sistemàtica del tema 6 es pot trobar a la pàgina 29.

Dins de la línia temàtica, els temes individuals s'acumulen uns sobre altres i els aspectes més destacats estan disposats d'una manera teatralitzada. Perquè la naturalesa no sempre es comporta com un desitja, per això, sovint és més fàcil l'entorn cultural. En entorns naturals, de vegades els fenòmens atractius han de ser omesos si distreuen l'atenció de la línia temàtica.

La creació d'una frase-tema circular

Una forma d'escapar de l'estructura lineal d'una línia temàtica és romandre amb un dels participants en una àrea molt limitada, envoltat de nombrosos fenòmens que donin suport el tema principal. Això s'anomena una frase-tema circular. Dins d'un tema circular no hi ha un ordre en el que els fenòmens han de ser tractats. L'ordre sorgeix de la conversa amb els participants. Per preparar-se per aquesta experiència dispersa, l'interpret es familiaritza amb tots els fenòmens del voltant i porta els temes que corresponguin a la ment.

Moure's dins d'un tema circular també es diu interpretació itinerant. És considerat com el gran art del guiatge interpretatiu. No es pot ensenyar dins d'un mateix curs, sinó que resulta principalment dels coneixements i experiències de l'interpret. S'utilitza en llocs excepcionals amb un públic que canvia constantment més que en llocs amb passejos interpretatius regulars.

Pot ser seductor evitar el repte de seguir una estructura lineal, i preferir un enfocament més lliure amb una interpretació itinerant. Nosaltres, però, animem a totes les guies interpretatius a provar primer el model lineal i estructurat per acostumar-se a totes les eines de la interpretació personal.

Creant guions amb targes-tema

Una bona manera de desenvolupar i reorganitzar passejos interpretatius apropiadament és crear una fitxa per a cada fenomen; per exemple una fitxa pel tema 6 (p. 22) podria tenir aquest aspecte:

Un arbre fruiter amenaçat

Tema: El canvi de l'ús de la terra

Fet 1: Hi havia una vegada, un hort que va arribar fins d'alt de tot del turó.

- ⇒ respecte pel treball dels altres
- ⇒ descripció, història fotogràfica
- ⇒ On acaba l'hort? Va ser fàcil aconseguir la fruita?
- ⇒ formació didàctica, utilitzant fotografia

Fet 2: L'arç està matant el cirerer.

- ⇒ el dolor pel cirerer, la por a la natura
- ⇒ canvi de perspectives, anàlisi
- ⇒ De quina manera els arbres es diferencien els uns dels altres?
- ⇒ formació en tasques individuals

Fet 3: La fruita que va créixer aquí, també s'utilitza aquí.

- ⇒ Comprensió del context
- ⇒ narració (d'un record d'infància)
- ⇒ D'on ve la nostra fruita? Quines són les (des) avantatges?
- ⇒ formació de conferència

El temps va deixar enrere aquest cirerer.

Planificant i recordant seqüències

Genialitat és l'habilitat de reduir ho complicat en simple.

Curt Wilhelm Ceram

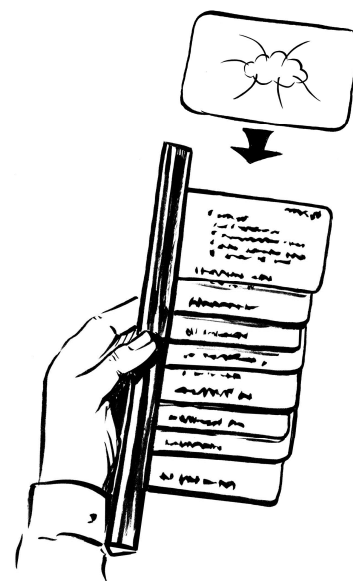
En les línies més enllà de cada un dels fets, a la part central de les fitxes, s'enumeren: possibles significats, esglaons, les preguntes i les formacions. A la capçalera s'esmenta el fenomen i la frase-tema al peu de pàgina.

A l'esquerra es deixa un marge més ample. Si ara posem les fitxes que seleccionem per al nostre passeig interpretatiu en un clip, de manera que només roman visible el tema a la part inferior, pots reconèixer i seguir la línia temàtica d'un cop d'ull.

Recordant activitats connectat només a fenòmens

Durant una passejada interpretativa, per descomptat, cap intèrpret miraria notes en un guió. I com s'ha esmentat abans, dins de les xerrades interpretatives individuals és de màxima prioritat no seguir un ordre fix d'activitats. Llavors, com podem recordar tots aquests diferents punts?

La majoria de nosaltres sol recordar imatges i colors molt millor que les paraules i números. Per tant, ajuda a atreure a tots els elements en un mapa mental (veure a continuació). Una miniatura d'aquest mapa pot servir com a portada pel guió.

Exercici: El desenvolupament d'un mapa mental

Escrivim la frase-tema principal en un núvol al centre d'un full gran de paper. Les frases-temes centrals estan disposades de manera que puguin anar en qualsevol direcció des del núvol. No hi ha res més escrit en el paper. Comencem a dibuixar els fenòmens i tot el que ens agrada fer servir o fer, relacionat amb ells en colors brillants al voltant dels temes corresponents (per exemple, olorant les herbes, utilitzant una eina, personatges d'una llegenda que ens agrada explicar). Uns dies abans de la nostra passejada interpretativa, posem aquest full en algun lloc on puguem veure-ho en moments de tranquil·litat però amb força freqüència. D'aquesta manera, les imatges i la seva relació entre si vénen més fàcilment a la nostra ment durant la caminada i no ens obliga a seguir un ordre fix - el que ens dona la possibilitat d'entrar en conversa amb els nostres participants.

Avaluant un passeig interpretatiu

Animant als col·legues a criticar

Per millorar la metodologia de les passejades d'interpretació malgrat que no hi hagi estructures de formació, es recomana una forma d'entrenament entre guies, incloent converses d'avaluació posteriors. La crítica interpretativa, on els col·legues s'acompanyen els uns als altres, ofereix una excel·lent situació de guanyar-guanyar, perquè ambdues parts aprenen de la interpretació, així com del procés avaluatiu. L'entrenador també pot actuar com a oïda de l'interpret, escoltant els comentaris dels participants durant la caminada. No obstant això, per tenir èxit, l'interpret i l'entrenador han d'estar familiaritzats amb els criteris d'avaluació (veure p. 30).

Anunciant el seguiment

Fins i tot si només una xerrada interpretativa es va a avaluar, té sentit participar en tota la caminada. Una raó és per entendre millor el context, l'altra és que els participants solen estar més distrets per un observador al principi. Per tant, la primera part de la caminada no és sovint realment representativa. La nostra participació en el passeig hauria de ser anunciada al principi, perquè durant un intercanvi d'opinions, és gairebé impossible prendre notes. A part d'això, un entrenador ha de comportar-se com si fos un participant més. L'interpret i l'entrenador no han de parlar l'un amb l'altre durant la caminada.

Usant càmeres sàviament

A l'entrenament, les càmeres de vídeo poden ser útils – fins i tot si l'avaluació de vídeo pren una mica de temps. Pel seguiment d'un passeig interpretatiu, però, generalment no haurien de ser utilitzades pel fet que molts participants tenen dificultats per ignorar-les. L'alta qualitat de les gravadores de veu podrien millorar la percepció i ajudar a gravar les escenes després. En tots els casos, els participants han d'estar d'acord amb tots els enregistraments per endavant.

Documentant l'avaluació dels resultats

Una sessió d'avaluació després de la passejada té com a objectiu acordar només una lleugera millora que l'interpret ha de complir durant el proper passeig interpretatiu. Per raons de responsabilitat, aquest acord podria ser per escrit i signat per ambdues parts a la part posterior del full d'avaluació que es queda l'interpret. Altrament, si no s'acorda, la xerrada d'avaluació és confidencial. S'ha de dur a terme en un espai tranquil, on primer es demanarà a la guia sobre les seves pròpies percepcions. L'intercanvi d'opinions s'ha de donar principalment en la forma (evitant ... tu vas fer ...), descrivint en lloc d'avaluar i assenyalar alguns aspectes positius primer. La crítica s'ha de fer sempre des de l'agraïment i sent constructiva, capacitant a l'interpret per que millori les seves habilitats. Perquè la interpretació és un tipus d'art i moltes vegades les coses es poden veure de forma diferent.

Fases de la crítica interpretativa

1. Com perceps la teva interpretació?
Què creus que va anar molt bé?
On veus oportunitats per millorar alguna cosa?
2. Vaig pensar que era bo de ...
Encara veig la possibilitat de millorar ...
3. Quin objectiu clar tens per la teva propera sortida?

Aquestes directrius es centren en la metodologia de la guia interpretativa, i l'examen pràctic d'aquest curs o mòdul, es limita a una xerrada interpretativa.

Però tots els aspectes d'aprenentatge també tenen un context organitzatiu i una mica d'aquest context, almenys s'ha tractat en aquest capítol.

L'extensió i durada han de ser triades de manera que el passeig no es converteixi en una caminada guiada. No sol ser un problema en un espai interior, però si pot ser-ho en els llocs a l'aire lliure.

Un circuit a l'aire lliure no ha de prendre més de dues hores per completar-se, i la distància d'un fenomen al següent ha de ser inferior als deu minuts per mantenir l'atenció dels participants. Els grups més grans, en particular, també han de reunir els participants sovint per tal de comprovar que tothom segueix aquí.

La millor mida de grup és fins a 15 participants (depenent de la instal·lació) per a l'interpretació personal, ja que les connexions personals estan basades en el diàleg. Com més gran sigui el grup menor participació serà possible.

L'anunci de la caminada interpretativa (premsa, folletons, etc.) ha d'utilitzar un titular atractiu o lema i una descripció breu i estimulante amb algun comentari sobre el lloc. S'ha d'explicar el punt de trobada, així com la data, i els temps de sortida i arribada.

A l'exterior, el punt de reunió és en general un estacionament a prop del transport públic, les dates i hores haurien de ser coordinades en l'últim moment, així com donar informació addicional en relació amb el nivell de dificultat i qualsevol roba o equip necessari.

Si el passeig sempre es guia per la mateixa persona, es podria afegir el nom i un telèfon.

Abans de començar, l'intendent ha de ser visible en el punt de partida. Això és especialment important en llocs amb molta gent com a les ciutats o en alguns museus. Això permet una forma de procedir, càlida i educada que dona als participants la sensació de seguretat.

El mateix passa donant una visió general de la caminada i de llocs de trobada (o del punt final) en el cas que algú es perdi.

A més dels equips d'emergència (sobretot en entorns exteriors), és important disposar d'un telèfon mòbil si l'accés a la xarxa és disponible durant la caminada.

A l'inici, ha de ser revisat el nombre i - si caminem en terrenys difícils - l'equip que els participants necessiten dur. Si cal, s'han de recordar les normes; per exemple on les coses poden ser tocades i on no.

Una breu ronda de presentacions pot proporcionar una visió general dels participants i els seus interessos. D'aquesta manera, podem recordar les expectatives de cadascun i més tard utilitzar-les en el trajecte.

Durant el recorregut, el ritme ha de ser adaptat als membres més lents del grup. Les úniques xerrades interpretatives no han de prendre més de deu minuts i el durada no s'ha d'estendre excepte per acord amb el grup.

El final del passeig ha de proporcionar una experiència especial amb una clara conclusió pel que fa al tema principal. Això s'ha de fer en un lloc tranquil on tots els participants puguin centrar-se en la guia i abans que el grup comenci a dispersar-se.

Com procedir?

El curs de formació o mòdul de guies interpretatius proporciona una bona base per a l'enfortiment de la connexió entre el públic no formal general i el patrimoni, o una col·lecció d'objectes del patrimoni que inclogui un zoològic o un museu.

No obstant això, un curs de 40 hores o el mòdul és massa curt per permetre una completa experiència i molts temes només poden ser tocats en superfície. Per tant, recomano assistir a sessions d'entrenament addicionals. En diferents països hi ha diferents proveïdors i diferents direccions en les que aquest tipus de sessions de capacitació tenen lloc. En aquest capítol es donarà algunes pistes sobre el que es podria buscar.

Interpretació

- ⇒ interpretació itinerant
- ⇒ interpretació en directe
- ⇒ seguiment i avaluació

Comunicació

- ⇒ habilitats retòriques i de comunicació
- ⇒ resolució de conflictes
- ⇒ teatre improvisat

Els grups destinataris

- ⇒ nens
- ⇒ joves
- ⇒ població local
- ⇒ persones amb incapacitats

Depenent del camp de treball, hi ha altres grups de destinataris que poden ser destacats al teu país. A més, cal posar especial atenció a satisfer les necessitats en l'aprenentatge per a la sostenibilitat. S'ofereixen cursos escaients a escoles o diverses organitzacions no governamentals. Necessites saber el que dona suport a les quatre qualitats esmentades en l'inici d'aquest manual.

Encara que les àrees en què treballen els guies interpretatius són generalment visibles, una gran part del nostre èxit es basa en ho oberts que som davant els nostres participants, i com estem de familiaritzats amb el lloc o la instal·lació perquè actuem com els seus ambaixadors.

Ser més familiars no vol dir només saber més coses, sinó també experimentar contínuament. No ens sentim com a casa a la nostra sala d'estar només perquè sabem molt sobre el nostre mobiliari. «Casa» és una idea que no pot ser únicament descrita pels fets. Per fer el nostre lloc o la instal·lació la nostra «llar», hem de «viure» allà. En termes de guia interpretatiu, és per això que els exercicis són la millor clau per a l'èxit.

Durant diverses dècades, el concepte d'interpretació del patrimoni s'ha demostrat moltes vegades. No obstant això, fins i tot a l'aire lliure, a les ciutats, en paisatges culturals o en els últims espais naturals europeus, no es garanteix èxit. Igual que amb la pesca, la caça o la recol·lecció de bolets, l'imprevisible és una part essencial del atractiu.

Al final, és el resultat de tots els petits èxits i fracassos que componen el que anomenem experiència. Això és el que ens fa rics.

*La interpretació és
un viatge de descobriment
en el camp de les emocions humanes
i el creixement intel·lectual,
i és difícil de preveure
aquell moment en què l'intendent
pot dir amb confiança,
«Ara som totalment
adequats a la nostra tasca.»*

Freeman Tilden

Desenvolupant i millorant una xerrada interpretativa

En les següents pàgines es pot trobar

- ⇒ un full de treball
- ⇒ un full d'exemple
- ⇒ un full d'avaluació

per a una xerrada interpretativa d'uns deu minuts.

La finalització del full de treball es pot fer en els passos que s'indiquen a continuació; els nombres entre parèntesis indiquen a quina pàgina del manual s'explica cada terme subratllat:

1. Cercar un fenomen atractiu (p. 10 i 11) d'un tema particular (p. 22).
2. Desenvolupar una frase-tema escaient per aquest fenomen (p. 14 i 15).
3. Seleccionar tres fets (p. 14) en relació amb el fenomen que doni suport a la frase-tema i que tingui significat dels participants (p. 14).
4. Penseu quins trampolins (p. 10 a 12) podrien ser utilitzats per donar vida als fets.
5. Considerar com els participants poden participar a través de preguntes obertes (p. 13) i suports (p. 17).
6. Pensar en quines formacions són les més adequades (p. 16) i en el qual el fenomen ofereix una revelació emocionant (p. 13).

Si la xerrada interpretativa és part d'una visita guiada, el full d'avaluació pot ser usat al mateix temps amb l'entrenament en parelles, com a base per a la sessió d'avaluació. Trobareu informació sobre això a la p. 24.

L'examen es basa en el full d'avaluació. Omplir el full de treball pot ser molt útil per explorar els diferents elements i per millorar les idees. No obstant això, el diàleg amb els participants és essencial, la llista de fets en el full no importa, sempre que el tema sigui obvi, no cal posar en pràctica totes les idees.

Molts intèrprets han trobat que és molt útil el desenvolupament del full de treball per practicar. Però no t'hi quedis enganxat. La teva xerrada interpretativa és una peça d'art. Afegint massa peces podries espatllar-la.

Full de treball de la xerrada interpretativa

L'ordre dels fets no és fix, i els trampolins i les preguntes obertes no calen del tot utilitzades. Però és important que el tema romangui a la vista.

fenomen	tema	frase-tema (una frase completa, que en aquest cas contingui un universal)		

La frase tema és el far cap a on ens dirigim. Els fets donen suport a la frase-tema i han de ser experimentats en el lloc.

1. fet (amb una frase)	significat (el que desperta ...)	trampolins	preguntes obertes	formació / accessoris

2. fet (amb una frase)	significat (el que desperta ...)	trampolins	preguntes obertes	formació / accessoris

3. fet (amb una frase)	significat (el que desperta ...)	trampolins	preguntes obertes	formació / accessoris

El fenomen en aquest full d'exemple, és un vell cirerer que està essent cobert per un aurió, perquè un antic hort s'està substituint per un bosc silvestre.

Full d'exemple de la xerrada interpretativa

fenomen	tema	frase-tema (una frase completa, que en aquest cas contingui un universal)
arbre fruïter amenaçat	canvi de l'ús de la terra	El temps va deixar enrere el cirerer. (universal: el canvi, l'aïllament)

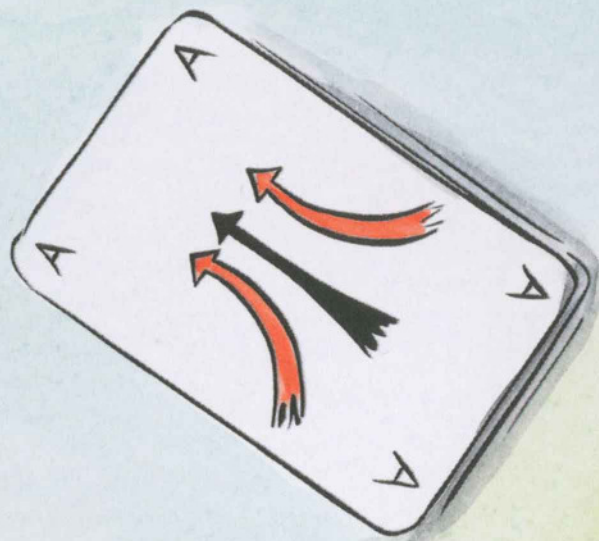
La frase tema és el far cap a on ens dirigim. Els fets donen suport a la frase-tema i han de ser experimentats en el lloc.

1. fet (amb una frase)	significat (el que desperta ...)	trampolins	preguntes obertes	formació / accessoris
Hi va haver un temps en què l'hort va arribar fins a dalt del turó.	el respecte al treball dels altres	descripció, fotografia històrica	On acaba l'hort? Va ser fàcil collir la fruita?	formació didàctica, ús de fotografies
2. fet (amb una frase)	significat (el que desperta ...)	trampolins	preguntes obertes	formació / accessoris
L'arç silvestre està matant el cirerer.	La pena pel cirerer, la por a la natura	canvi de perspectives, anàlisi	De quina manera els arbres es diferencien els uns dels altres?	tasca individual formació
3. fet (amb una frase)	significat (el que desperta ...)	trampolins	preguntes obertes	formació / accessoris
La fruita que va créixer aquí també es va fer servir aquí.	Comprensió del context	Narració (record d'infància)	D'on ve la nostra fruita? Quines són les (des) avantatges?	formació de conferència

Full d'avaluació de la xerrada interpre- tativa

El full d'avaluació té com a objectiu donar suport al procés d'entrenament de companys. Pel que no es tracta de posar notes. Les propostes de qualificació han de ser transparents; els comentaris han de ser reflexius i sense ambigüitats.

1. Èxits de l'interpret		0	+	++	+++	Comentaris
L'interpret va mostrar entusiasme?						
Les seves explicacions eren comprensibles?						
Era creïble i correcta tota la informació?						
L'interpret va aconseguir que els seus missatges fossin convincent?						
L'interpret va utilitzar constantment el llenguatge parlat i corporal apropiat?						
2. Apreciació del fenomen		0	+	++	+++	Comentaris
La xerrada interpretativa, es va centrar en general en el fenomen?						
El fenomen tenia qualitats úniques que es van destacar?						
Es podrien verificar tots els fets en el lloc?						
El grup es va formar bé en relació amb el fenomen?						
Hi va haver alguna revelació interessant?						
3. Integració dels participants		0	+	++	+++	Comentaris
Els participants van estar centrats en l'acció tot el temps?						
La xerrada va incloure experiències de primera mà amb el fenomen?						
Va animar als participants, per exemple, amb preguntes obertes?						
Els participants van tenir l'oportunitat d'explicar alguna cosa de la seva vida quotidiana?						
L'interpret va ser capaç de recollir les contribucions del grup?						
4. Seguint la frase-tema		0	+	++	+++	Comentaris
El tema va ser clar? Si és que "sí", explica, com va funcionar.						
Es va arribar al cor de la qüestió?						
Va haver-hi fets i significats tractats de la mateixa manera?						
Es van utilitzar diferents trampolins?						
La xerrada interpretativa va fomentar la conservació del patrimoni, directament o						

Els guies treballen en diferents llocs amb patrimoni: en àrees protegides i edificis històrics, en museus, zoològics i jardins botànics. Estan dedicats a posar en relleu el patrimoni, buscant les millors maneres de gestionar el seu futur.

Aquest manual està basat en l'experiència de guies de diferents països. Conté el material de preparació per desenvolupar exàmens que certifiquin els guies interpretatius. Les 40 hores de formació poden ser realitzades en un sol curs o en un mòdul que formi part d'un curs més extens. Dins HeriQ Project, estem actualment auditant l'entrenament en diferents països d'Europa. Per assegurar la qualitat de la interpretació del nostre patrimoni Europeu, animem als equips de tots els indrets amb patrimoni natural i cultural a revisar el material i a oferir els seus comentaris per a la seva millora.

